

OLIVIER DE RAFFELIS (DEN HAAG)
AAN CONSTANTIJN HUYGENS (IN HET LEGER | ASSENEDE)
24 SEPTEMBER 1641
2872

Antwoord op een verloren gegane brief van Huygens aan Raffelis van medio september 1641, met een eveneens verloren gegane bijgesloten brief aan de orgelbouwer Germer Galtuszoon Hagerbeer.

Samenvatting: Raffelis heeft Huygens' brief voor Hagerbeer nog niet aan laatstgenoemde kunnen overhandigen. Als dat niet op korte termijn lukt, moet men Milleville toch met zijn werk laten beginnen. Raffelis heeft bij enkele predikanten geïnformeerd naar hun standpunt over het gebruik van het orgel. Hun reacties kwamen overeen met de mening van Raffelis zelf en die van Huygens.

Over een antwoord van Huygens is niets bekend. Raffelis schreef opnieuw op 29 september 1641 (2879).

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLVIII, fol. 583: brief (enkelvel, 18x31cm, a | b; autograaf).

Vroegere uitgaven: Worp 3, nr. 2872, p. 237: onvolledig (<J'ay fait ... a pleu me promettre>).

— Groenveld 1966, p. 275: onvolledig (<J'ay neantmoins voulu ... particulier et les principaux.>).

Namen: Germer Galtuszoon van Hagerbeer; Jean de Milleville; Johannes Polyander van Kerckhoven.

Glossarium: chant (zang); orgues (orgel).

Transcriptie

À Monsieur

Monsieur de Zuylichem, Chevalier, Conseiller et Secrétaire de Son Altesse,

au Camp.

Monsieur,

J'ay fait toute diligence pour rendre vostre lettre au facteur, mais je n'ay seu le trouver, ny chés luy, ny ailleurs. Je viens enfin d'apprendre qu'il est hors de La Haye. S'il ne s'y trouve en peu de jours, nostre consistoire, en suite de ce qu'il vous a pleu de m'escire, fera commencer le Sieur Milleville, et ce tant plus librement que le Synode s'est tenu à nos portes sans que nos orgues y ayent fait aucun bruit. Je n'en ay pas moins pensé, dès que j'ay entendu que nostre bon patriarche, Monsieur Polyander seroit le modérateur de ceste assemblée. Il est trop meur pour rien remuer sans grand sujet. J'ay néanmoins voulu tirer le sentiment des plus considérables de ce corps sur l'usage de ces instruments, et ay trouvé qu'ilz tienent qu'on se peut servir utilement, dans ceste restriction, qu'ilz ne font point partie du culte réligieux, mais servent seulement à régler le chant, qui est à mon avis vostre pensée. Et je croy vous avoir dit que c'a esté tousjours la miene. Je suis bien aisé qu'au lieu de contredisans, qu'on nous avoit fait appréhender, nous avons trouvé des approbateurs, si non en corps et tous ensemble, au moins en particulier et les principaux. Je n'attends maintenant plus rien pour mon despart que le vent et vos commandements, que je recevray comme j'espère au plustot, avec le passeport, qu'il vous a pleu me promettre. Ce sera un surcroit des obligations infinies que je vous ay et qui me fairont tousjours dire que je suis,

Monsieur,

vostre très-humble et obéissant serviteur
O. de Raffelis.

De La Haye, ce 24 Septembre 1641.

Vertaling

Aan de heer van Zuilichem, ridder, raad en secretaris van Zijne Hoogheid,

in het leger.

Mijnheer,

Ik heb alles geprobeerd om uw ¹brief aan de ²orgelbouwer te geven, maar ik heb hem niet kunnen vinden, noch bij hem thuis, noch elders. Ik heb tenslotte zojuist vernomen dat hij buiten Den Haag is. Als hij er binnen enkele dagen niet is, zal onze kerkenraad, ten vervolge op wat u mij heeft willen ³schrijven, de heer [Jean des] Milleville laten beginnen, en dit des te vrijer, omdat de synode voor onze deuren heeft plaatsgevonden zonder dat ons orgel enig stof heeft doen opwaaien. Ik had dat wel verwacht, sinds ik wist dat onze goede patriarch, de heer [Johannes] Polyander [van Kerckhoven], deze vergadering zou voorzitten. Hij is te ervaren om opschudding te veroorzaken wanneer het niet om iets belangrijks gaat. Ik heb desalniettemin de meningen van de meest aanzienlijken van dit gezelschap over het gebruik van dit instrument willen weten, en kreeg als uitkomst dat zij menen dat het nuttig dienst kan doen, met deze beperking, dat het nooit een deel wordt van de religieuze dienst, maar er uitsluitend is om het gezang in goede banen te leiden, hetgeen naar mijn idee [ook] uw mening is, en ik meen u gezegd te hebben dat het altijd al de mijne was. Ik vind het zeer aangenaam dat wij in plaats van tegenstanders, van wie wij te duchten zouden hebben, voorstanders gevonden hebben, zo niet de kerkenraad als geheel, dan tenminste toch enkelen afzonderlijk en wel de belangrijkste. Voor mijn vertrek wacht ik nu slechts nog op de wind en uw opdrachten, die ik, naar ik verwacht, ten spoedigste zal ontvangen, samen met het paspoort dat u mij hebt willen beloven. Dat zal een extra toename betekenen van de oneindige verplichtingen die ik jegens u heb, en die mij altijd zullen doen zeggen dat ik ben,

mijnheer,

uw nederige en gehoorzame dienaar
Olivier de Raffelis.

Den Haag, 24 september 1641.

---

1. Huygens aan Hagerbeer, medio september 1641 (verloren).
2. Germer Galtuszoon van Hagerbeer.
3. Huygens aan Raffelis, medio september (verloren).